

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2009-10-23	SIDOR	1 (9)
	MOTIV	UPPHANDLINGSKRITERIER FÖR FISK			

MOTIV TILL UPPHANDLINGSKRITERIER FÖR FISK

I en studie av de 25 EU-medlemsstaterna konstateras att den största miljöpåverkan, i ett livscykelperspektiv, kommer från livsmedel, transporter och boende. Livsmedel står för 20-30 %, transporter för 15-35 % och boende för 20-35 % (inkl uppvärmning, byggande, utrustning).

Produktion av livsmedel innebär stor påverkan på miljön; såväl närmiljön som den globala miljön. Livsmedelskedjan påverkar från primärproduktion (viltfångat eller vattenbruk) till förädling (livsmedels- och tillredningsindustrier) och därefter handels- och grossitkedjor till slutligen tillagning och konsumtion. Miljöpåverkan uppträder främst genom energianvändning, kemikalieanvändning, transporter, utsläpp till mark, luft och vatten samt som avfall vid produktion och konsumtion. Vilket led som har störst betydelse för miljöpåverkan skiljer sig för olika fiskråvaror och beroende på förädlingsgrad, men många livscykelanalyser pekar på att primärproduktionen i regel står för den största delen.

Regeringens antog år 2005 ett ”inriktningsmål” för att öka användningen av ekologiska livsmedel inom offentlig sektor. Målet är att 25 % av livsmedlen inom offentlig sektor är ekologiska år 2010. Den övervägande delen av de livsmedel som upphandlas och konsumeras idag är konventionellt producerade och inom det området finns stor potential till förbättringar.

Det svenska yrkesfisket bedrivs utefter Sveriges långa kuststräcka och i flera havsområden som angränsar till Sveriges kust är Skagerrak, Kattegatt och Östersjön. Svenskt fiske har även tillträde till Nordsjön och Norska havet. Den 1 oktober 2008 fanns det totalt 1 479 svenska fartyg som hade tillstånd att bedriva yrkesmässigt fiske till havs och 1 807 personer som hade yrkesfiskelicens. Den totala sysselsättningen var dock högre eftersom alla som arbetar ombord på fiskefartyg inte har licens.

Den svenska fiskeflottan kan grovt indelas i följande tre huvudgrupper¹:

- Fiske med trål/not efter pelagiska arter (sill/strömning, skarpsill, makrill, siklöja, blåvitling)
- Fiske med trål efter torsk och andra bottenlevande arter som rödtunga, räka, havskräfta
- Övrigt fiske, med passiva redskap (nät, ryssjor, burar och långrev) efter främst torsk, lax, sik, havskräfta, ål, sjurygg, pigghaj, piggvar, rödspätta, flundra, gös, gädda, abborre, makrill och sill/strömning

Dagens marknad för fisk och skaldjursprodukter är global och många produkter som anbudsgivare offererar är vildfångade eller odlade långt bort från svenska vatten. Detta

¹ www.fiskeriverket.se

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2009-10-23	SIDOR	2 (9)
	MOTIV	UPPHANDLINGSKRITERIER FÖR FISK			

gör det extra viktigt att anbudsgivaren kan informera om produktionsmetoder och spårbarhet.

För att främja konsumtion av fisk från hållbara bestånd och bidra till ökad användning av mer miljöanpassade fiske- och odlingsmetoder bör miljömärkt fisk eller arter från hållbara bestånd efterfrågas. Ekologisk produktion eller miljömärkt fiske finns i systemen MSC, KRAV som konsumentmärkning och GLOBALGAP inom producentledet.

Den 1 januari 2009 trädde en EG-förordning 834/2007/EG om ekologisk produktion i kraft. Det finns därmed gemensamma kriterier för ekologiskt vattenbruk som reglerar omställning, djurhållning, foder, veterinärbehandling och kontrolleras av organ godkända av EU.

DET SVENSKA UNDANTAGET GÄLLANDE KOSTRÅD

För fisk från områden med risk för miljögifter såsom Östersjön, Vänern och Vättern har Sverige har ett undantag från de restriktioner i handel med fisk som innehåller höga halter av dioxiner och dioxinlika PCBer (överstigande gränsvärdet) som gäller inom EU. För vissa befolkningsgrupper och fiskarter är dessa råd relativt restriktiva. Livsmedelsverket har kostråd med avseende på dioxin och PCB för några av de fiskarter som finns upptagna på Miljöstyvningsrådets Fisklista.

Vildfångad lax, strömming, sill och öring från Östersjön, lax och öring från Vänern samt röding från Vättern överstiger EU-gemensamma gränsvärden för dioxin och dioxinlika PCB:er. Sverige har beviljats undantag från gränsvärdena för att tillåta försäljning av dessa fiskar på den inhemska marknaden. Ett villkor för undantaget är att befolkningen informeras om kostråd som syftar till att begränsa konsumtion av fisk med förhöjda halter av miljögifter. Denna information är även viktig att upphandlare inom offentlig miljö, främst skola och förskola, känner till och beaktar.

Kostråden gäller barn, kvinnor i fertil ålder, gravida och ammande kvinnor. För dessa grupper rekommenderas en konsumtion av fisk med förhöjda halter av miljögifter högst 2-3 gånger per år. Med tanke på att denna frekvens är mycket låg rekommenderar Livsmedelsverket att förskolor och skolor avstår från att servera fisk med förhöjda halter av miljögifter (gäller främst strömming) till barn. För kvinnor som passerat barnafödande ålder samt för män överväger dock nyttan med t.ex. strömming riskerna p g a av strömmingens höga halt av Omega-3-fett som har en positiv inverkan på hälsan. De arter på fisklistan som berörs av råd på grund av förhöjda halter miljögifter anges på fisklistan. Information om samtliga råd går att finna på Livsmedelsverkets hemsida, www.livsmedelsverket.se.

MILJÖSMARTA MATVAL

Sverige arbetar för närvarande, som första land inom EU, med att utveckla rekommendationer för miljösmarta matval som syftar till att rekommendera livsmedel ur ett miljöperspektiv och underlätta för konsumenten. Miljöpåverkan från konsumtion av fisk och skaldjur sammanfattas i Delrapport fisk – på väg mot miljöanpassade kostråd, www.slv.se/upload/dokument/rapporter/mat_naring/miljoanpassade_kostrad_delrapport_fisk_2008.pdf

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2009-10-23	SIDOR	3 (9)
	MOTIV	UPPHANDLINGSKRITERIER FÖR FISK			

Detta arbete är inte slutfört och det är svårt att veta hur arbete kommer att utveckla sig. Mer information finns på Livsmedelsverkets hemsida, www.livsmedelsverket.se.

SPÅRBARHET

Spårbarhet stärker produktens trovärdighet och kännedom om fiskproduktens ursprung och förädlingsväg ger större trygghet i konsumentens val. Ökad tydlighet/spårbarhet ger motivation och möjlighet för efterfrågan/utveckling av ekologiskt och ekonomiskt hållbart fiske och vattenbruk. Full spårbarhet ger större livsmedelssäkerhet och möjlighet att kunna stoppa partier som inte är kvalitets- och hälsosäkrade. Spårbarhet ger kännedom om produktens ursprung och huruvida den är "närproducerad"².

"NÄRFISKAT" är ett initiativ från den svenska fiskbranschen för att förbättra informationen och spårbarhet. "NÄRFISKAT" talar om var fisken har sitt ursprung, vilken båt det är som har fiskat den och när den är såld till en förstahandsmottagare³. Såväl fiskare och fiskhandlare som butiker och restauranger kan vara medlemmar. Revision sker av det oberoende företaget Aranea Certifiering AB, se vidare www.narfiskat.se.

Några av reglerna är följande:

- Fisk och skaldjur skall vara fångade i närområdet, dvs. havsområden kring Sverige, Nordsjön, Kattegatt, Skagerrak, Östersjön eller i insjö. Det innebär komplettering av märkningen "Nordostatlant, fångstområde 27", med närområdesbeteckning.
- Fisk och skaldjur skall vara fångade inom lagstadgad svensk fiskekvot och med godkända fiskemetoder. Icke kvoterade arter kan ingå.
- Dokumentation från fångst till detaljhandel krävs för full spårbarhet.

Alla färska och frysta fiskprodukter som levereras in i EU ska märkas enligt reglerna som finns i förordning 104/2000/EG.

Enligt en tilläggförordning ska fiskprodukten för konsumentmarknaden vara märkt med handelsbeteckning, produktionsmetod och ursprungsland eller fångstzon för konsumentprodukter som säljs i detaljhandel.

Observera att denna tilläggförordning inte omfattar leverans till restauranger och andra storhushåll. Vid sådana leveranser krävs enbart handelsbeteckning (d.v.s. vetenskapligt namn).

Miljöstyrningsrådet kriterium innebär således att principen med fullständig märkning som är obligatorisk på den privata konsumentmarknaden även efterfrågas vid offentliga upphandlingar.

Det finns redan idag en generell föreskrift om hantering av fiskvaror (SLVFS 1994:2) som innehåller krav om märkning och identifikation (18 §) (och HACCP/egentillsyn, 30§). Den innehåller också bestämmelser om bl a hantering av fiskvaror ombord på fartyg, vid landning och vid grossistcentraler och fiskanläggningar.

² Vid offentlig upphandling kan dock aldrig "närproducerade" varor direkt gynnas, men lokala leverantörer kan genom t.ex. märkningssystemet "NÄRFISKAT" öka sin konkurrenskraft.

³ NÄRFISKAT ska inte förväxlas med miljömärkt fiske. Krav. på bl.a. miljöanpassade fiskemetoder ingår ej.

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2009-10-23	SIDOR	4 (9)
	MOTIV	UPPHANDLINGSKRITERIER FÖR FISK			

Det finns ett generellt krav på spårbarhet som gäller alla livsmedelsföretagare i artikel 18 i förordningen (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning. För tillämpning av den artikeln har det utarbetats riktlinjer, se www.slv.se/upload/dokument/livsmedelskontroll/vagledningar/EG_v%c3%a4gledning_178_20dec_2004.pdf.

Inom fiskbranschen tillämpas idag i stor utsträckning ett märkningssystem där även beredda produkter och halvfabrikat märks enligt förordningens bestämmelser. Det innebär en ökad möjlighet till spårbarhet, ökad trovärdighet och stärkt kvalitetskontroll. Dessutom ger tydlig ursprungsmärkning en ökad möjlighet till kontroll av fiskbeståndens biologiska hållbarhet.

MSR-kravet innebär att fullständig märkning som finns på oberedda produkter även ska återfinnas på beredda produkter och halvfabrikat.

I USA har märkningskrav för både färska, frysta och beredda fiskprodukter nyligen införts. Samma regler gäller för fabriker inom och utom EU. För anläggningar inom EU svarar varje medlemsland för att dessa följer gällande bestämmelser och har ett unikt nummer som anges ex vis på förpackningen (AIPCE-CEP/2004/153, förordningar 854/204/EG och 882/2004/EG). Kontrollen sköts av medlemsstatens hälsomyndigheter.

PRODUKTER SOM UPPFYLLER KRITERIERNA FÖR MSC ELLER KRAV

Tillgången på vildfångade och odlade fiskarter och skaldjur som uppfyller kriterierna för ekologisk produktion eller någon miljömärkning ökar, främst p.g.a. ökad efterfrågan på den privata marknaden. Av den anledningen finns nu rekommendationen att efterfråga ekologiskt producerade och miljömärkta produkter. Det finns en ny EU-förordning om ekologisk produktion trädde i kraft 1 januari 2009 (förordning 834/2007/EG) och den innehåller bestämmelser om vattenbruk. Miljöstyvningsrådet kommer att fortsätta följa denna utveckling.

KRAV PÅ HÅLLBARA BESTÅND FÖR ÖVRIGA PRODUKTER

En viktig utgångspunkt för Miljöstyvningsrådets kriterier är att arter som är föremål för upphandling härstammar från bestånd som förvaltas i enlighet med EU:s gemensamma fiskeripolitik och enligt FAO:s principer samt att de kommer från biologiskt säkra bestånd. Den särskilt framtagna "fisklistan" (bilaga 1) ska kunna vägleda upphandlare/inköpare vid valet av fiskråvara/fiskprodukt.

EU:s gemensamma fiskepolitik (CFP, Common Fisheries Policy) drar upp riktlinjerna för hur fisket i och av EU-länderna ska bedrivas. En ny fiskeripolitik antogs i december 2002. I förordning 2371/2002/EG om bevarande och hållbart nyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskepolitiken konstateras att bestånden fortsätter att minska och att målet är ett hållbart fiskeutnyttjande ur miljömässig, ekonomisk och social synvinkel. Inom EU tillämpas ett system med återhämtningsplaner för bestånd med akuta behov och förvaltningsplaner för ett mer långsiktigt hållbart nyttjande av ett bestånd. Grundläggande för EU och för fisken utanför unionen är FAO:s rekommendationer i förvaltningen av fiskets resurser med målet biologiskt säkra bestånd. Regelverk med minimikrav enligt FAO (FNs "Food and Agriculture Organization") skall gälla alla fisken som strävar efter ökad hållbarhet av resursen och ekosystemet. FAO har upprättat en Code of Conduct for Sustainable Fishery (sv:

	MILJÖSTYVRINGSRÅDET	DATUM	2009-10-23	SIDOR	5 (9)
	MOTIV	UPPHANDLINGSKRITERIER FÖR FISK			

Uppförandekod för hållbart fiske). FAO gör en bedömning av internationella fiskebestånds tillstånd och ger varje år ut SOFIA (States of the worlds fisheries and aquaculture).

Internationella Havsforskningsrådet ICES har till uppgift att bland annat beräkna lekbiomassa, fiskeridödlighet och rekrytering bland ett antal kommersiella fiskbestånd. Detta arbete ligger sedan till grund för det de internationella fiskekvoterna. Fiskens rörlighet och oberoende av nationella och andra gränslinjer i havet leder till att ett fungerande internationellt samarbete är en förutsättning för att kunna övervaka, uppskatta och ge prognoser för den framtida utvecklingen av fiskbestånd.

ICES ansvarar också för rådgivning om acceptabla fångstuttag och andra beståndsbevarande åtgärder. Det är däremot EU:s gemensamma fiskeripolitik som fastställer de faktiska regleringsåtgärderna i form av till exempel kvoter (årlig totalfångst, TAC), maskstorlekar, och begränsningar av fiskeflottornas storlek. Tidigare har det ofta varit diskrepans mellan ICES råd och de beslutade kvoterna, men beslutet om att öka fiskeuttaget med 15 % för år 2009 är ett trendbrott i och med att ministerrådet nu beslutat att följa ICES rekommendation för östra torskbeståndet i Östersjön

Länder utanför EU omfattas av samma regler som gäller inom EU när de fiskar på EU-gemensamt fiskevatten. Fisk från vatten utanför EU är ex vis Alaska Pollock och tonfisk. Fiskevatten utanför EU har många gånger samma regler som inom EU och reglerna tas fram i samarbete mellan de länder som fiskar i vattnen. All förvaltning av fiskebestånd sker i regel inom en regional förvaltningsorganisation (RFMO, Regional Fishery Management Organisation) och dessa organ ansvarar för beståndsbedömning inom sitt område.

Läs mer på Fiskeriverkets hemsida, www.fiskeriverket.se.

Fiskbranschens Riksförbund hänvisar till Livsmedelsverket föreskrifter - SLVFS 2001:37 H/136. Se www.slv.se/upload/dokument/Lagstiftning/2000-2005/2001_3.

REDSKAP

Valet av fiskeredskap har stor miljömässig betydelse både indirekt genom att påverka kvalitet och utbyte och direkt genom att påverka bränsleförbrukning, bottenpåverkan och mängden bifångster i fisket. Skonsamma fiskemetoder innebär att redskap som används har hög selektivitet, liten påverkan på botten och låg energiförbrukning per kg landad fångst. Detta ger en fångst av hög kvalitet och med lågt svinn och leder inte till spökfiske vid förlust av redskap. Bränsleförbrukningen är reducerad genom effektivt planerad gångtid och val av trål med mindre motstånd.

Passiva redskap som garn, vad, krok, burar och tinor har i många studier visats ha en lägre energiförbrukning per fångst än aktiva redskap som trålar och skrapor. Trålar/skrapor som dras nära, på eller i botten med trålbord för att hålla trålen öppen är de redskap som medför störst påverkan på botten. Selektionsutrustning som paneler och rister selekterar bort en del av den oönskade fångsten i trålar m a p storlek och/eller art. Vissa redskap har hög selektivitet från början då de används normalt och så som de är avsedda för, till exempel kräftburar och ringnot/snörpvad. Vissa redskap, särskilt garn, har problemet att förlorade redskap kan fortsätta att fiska och påverka ekosystemen under lång tid. Kvaliteten på fångsten är en viktig miljöfråga då låg kvalitet

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2009-10-23	SIDOR	6 (9)
	MOTIV	UPPHANDLINGSKRITERIER FÖR FISK			

medför att en del kommer att bli svinn, d.v.s. miljöbelastningen i fisket har skett helt i onödan utan att leda till en konsumentprodukt.

För att gynna fisken med de redskap man vet medför minst negativa miljöeffekter, har en rangordning utarbetats för fiskemetoderna. Systemet baseras på forskningsresultat från nordiska forskare inom de olika områden listan tar upp d.v.s. art- och storleksselektion, bottenpåverkan, energieffektivitet, kvalitet och spökfiske. Dessa olika områden har viktats något olika eftersom de anses ha olika stor betydelse för den totala miljöpåverkan av fisket. Det är viktigt att påpeka att ett sådant bedömningssystem aldrig kan anses vara helt objektivt, men det är baserat på den kunskap som finns idag och ledande forskare inom området är överens om systemet. Givetvis förekommer årstidsvariationer och redskap kan användas på ett felaktigt sätt så att miljöeffekterna av ett redskap vid enstaka tillfällen kan bli större. Det är viktigt att följa utvecklingen på redskapsområdet och inkludera nya redskap som blir vanliga på marknaden.

Ett problem idag är att det inte framgår med vilken fiskemetod fångsten är fångad när denna väl är iland, men det är inte något problem för fiskaren eller förstahandsmottagaren att lämna denna information, tvärtom kan en utveckling mot större spårbarhet bakåt i kedjan gynna mer miljöanpassade fiskemetoder.

REDSKAPSTABELL

När de första kriterierna togs fram utarbetade Miljöstyrningsrådet även en redskapstabell med syfte att ge en schematisk översikt över olika fångstmetoder samt exemplifiera vilka arter som kan fångas med respektive metod. Grunden till denna redskapstabell togs fram av SIK och F. Ziegler 2006. Tabellen var avsedd att användas som bakgrundsinformation för de arter som *inte* produceras enligt kriterier för certifieringssystem såsom MSC och KRAV.

Denna tabell har tagits bort då den inte lyckades förmedla den komplexitet som gäller för hur valt fångstredskap korrelerar med miljöpåverkan i den lokala eller den globala fiskeindustrin. Däremot finns det aspekter att diskutera med leverantören och mer selektiva metoder är att föredra framför mindre selektiva metoder.

Vidare information

Fiskeriverkets publikation Fiskbestånd och miljö i hav och sötvatten - Resurs- och miljööversikt 2009 för en genomgång av olika fångstmetoder,
www.fiskeriverket.se/arkiv/publikationer/publikationerutredningarpmrappporter/fiskbestandochmiljoihavochsotvattenresursochmiljooversikt2007.5.88bd54c111926b52898000890.html

Information om miljöpåverkan från fångstmetoder finns Livsmedelsverket rapport Delrapport fisk – på väg mot miljöanpassade kostråd,
www.slv.se/upload/dokument/rapporter/mat_naring/miljoanpassade_kostrad_delrapport_fisk_2008.pdf

Förenta nationernas organisation för livsmedel och jordbruk, FAO, som har information om fångstmetoder och redskap.

<http://www.fao.org/fishery/fishtech/search/en>

<http://www.fao.org/fishery/geartype/search/en>

<http://www.fao.org/fishery/equipment/search/en>

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2009-10-23	SIDOR	7 (9)
	MOTIV	UPPHANDLINGSKRITERIER FÖR FISK			

Europeiska Unionens Blåbok för marin strategi innehåller information om EU:s vision för den maritima policyn, aktionsplan för fisket och redskapsbeskrivningar.

ec.europa.eu/maritimeaffairs/pdf/BlueBook_IMP/EN_IMP_communication_final_CO_M_575.pdf

Länk till populärvetenskaplig sammanfattning:

ec.europa.eu/maritimeaffairs/press/press_rel101007_en.html

Europeiska kommissionen beskriver i en Grönbok den gemensamma fiskeripolitikens framtid, att den nuvarande politikens brister och efterlyser hur bristerna bäst kan åtgärdas samt redskapsbeskrivningar.

eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0163:FIN:EN:PDF

Länk till populärvetenskaplig sammanfattning:

europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/617&format=HTML&aged=0&language=SW&guiLanguage=en

VATTENBRUK

Vattenbruk, dvs. odling av fisk och skaldjur, i marin- eller sötvattensmiljö påverkar den omgivande miljön på olika sätt, t.ex. att fiskodling är starkt beroende av vildfisket. Fiskodling medför utsläpp av näringsämnen från foder och avföring och dessa bidrar till övergödningen i kustområden. I odlingar sprids sjukdomar mer effektivt än i vilda fiskbestånd p.g.a. högre fisktäthet och lägre vattenomsättning. Kemikalier (som t ex används för rengöring eller för att förhindra påväxt på odlingsutrustningen) och eventuella läkemedel kan också nå ut i den omgivande vattenmiljön. Ytterligare en miljörisk är det vid rymningar då det finns risk för spridning av genetiskt material från odlade till vilda populationer eftersom fisken som odlas skiljer sig genetiskt från lokala bestånd eller tillhör helt andra arter. Detta kan leda till en genetisk utarmning av lokala, vilda fiskbestånd och att nya arter skulle kunna etablera sig på bekostnad av de ursprungliga arterna.

Odling av arter högt upp i näringskedjan som naturligt livnär sig på annan fisk (t ex torsk, lax, gös) kräver ett delvis fiskbaserat foder som kommer från riktat foderfiske och/eller fiskrens från beredningsindustrin. Mängden foder som åtgår vid fiskodling har minskat de senaste åren. Idag används 1,2 kg foder per kg levande vikt fisk för till exempel norskodlad lax. Ungefär hälften av fodret till den odlade fisken utgörs av fisk. Det åtgår idag 2,5 kg vild fisk per kg odlad lax, varje kg vild fisk ger ungefär 0,2-0,3 kg koncentrerat fiskmjöl och fiskolja som tillsätts fodret. För varje kilo laxfilé behövs 2 kg lax. Det innebär att mängden vild fisk som åtgår för fodertillverkning per kg laxfilé är 4,6-5 kg.⁴

I vissa typer av vattenbruk, där man inte kan kontrollera hela artens livscykel på laboratorium, fiskar man t ex räkyngel eller ungfisk för att odla upp dem till kommersiell storlek i odlingen för försäljning. I både ungfisk- och foderfisk är det viktigt att tänka på ut hålligheten i fiskena och se till att dessa uppfyller likande kriterier för

⁴ Ref: Ellinsen H, et al., Environmental analysis of the Norwegian Fishery and aquaculture industry – A preliminary study focusing on farmed salmon. *Marin Policy*(2008), doi 10.1016/j.marpol.2008.11.003 och pers kamm Friedrike Ziegler 20090827

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2009-10-23	SIDOR	8 (9)
	MOTIV	UPPHANDLINGSKRITERIER FÖR FISK			

beståndssituation och spårbarhet som gäller för vildfångad fisk, t.ex. att fiskena sker inom ramen för gällande förvaltningssystem. Idag finns även foder med viss inblandning av vegetabilier för att minska användningen av vild fisk.

Odling av musslor och växtätande fiskar ger betydligt lägre miljöbelastning, eftersom musslor inte kräver någon fodertillsats alls då de filtrerar sin föda ur vattnet och har på så sätt en positiv miljöpåverkan genom att filtrera bort näringsämnen ur övergödda kustvatten och kräver en relativt enkel utrustning för produktion. Växtätande fiskar som ges foder baserat på mikro- eller makroalger och/eller vegetabiliska restprodukter från jordbruket är betydligt mindre miljöbelastande än odlade rovfiskar vars foder kommer från vildfångad fisk.

Hållbar fiskodling innebär att produktionen inte hotar det omgivande ekosystemet och gynnar lokala kustsamhällen. Vattenbruket har minskat sin miljöpåverkan betydligt de senaste åren. Det har skett tack vare ökade kunskaper om vattenmiljön och genom utveckling av bl.a. effektivare utfodringsystem. Det är viktigt att foderdoseringen anpassas till fiskarnas mängd och konsumtionsförmåga för att minimera övergödningens problematik. Djurtäthet, rymningsrisk, bekämpning av sjukdomar och påväxt är andra aspekter för miljöanpassad produktion. Mer information om svenskt vattenbruk, se www.vattenbrukarna.se.

Sådana kriterier ingår i miljömärkt vattenbruk, d.v.s. odling av fisk och skaldjur. Sådana kriterier har tagits fram av svenska KRAV⁵ och norska DEBIO⁶.

Det finns ett fåtal svenska producenterna på den svenska marknaden och nästan samtlig lax som kan efterfrågas på den svenska marknaden odlas i Norge. Norska producenter av odlad lax omfattas av Norsk standard för odlingsanläggning och djuromsorg. I Norge gäller bl.a. FOR 2003-12-11 nr 1490 Forskrift om krav till teknisk standard for installasjoner som nyttes til akvakultur.

INITIATIV FÖR HÅLLBAR FISKODLING

EU-kommissionen presenterade för ett antal år sedan en "Strategi för hållbar utveckling av det Europeiska vattenbruket"⁷. Där konstaterar man att "bristen på specifik EU-lagstiftning för vattenbruket har påstått leda till snedvridningar av konkurrensen. Självreglering kan vara lösningen på några av de problem som både vattenbrukarna och de lagstiftande instanserna stött på. Kommissionen uppmanar producentorganisationerna att utveckla och uppdatera transnationella uppförandekoder och mer specifika vattenbruksseder som hänför sig till uppförandekoderna. Detta kan försäkra konsumenterna om att vissa negativa associationer till produkterna, som avser till exempel miljö och säkerhet, inte förknippas med producenter eller återförsäljare som har anslutit sig till koderna. Frivilliga koder kan också minska snedvridningarna av konkurrensen mellan producenter, förbättra den allmänna uppfattningen om vattenbruksprodukter och öka efterfrågan på marknaden."

⁵ KRAV regler för vattenbruk (kap 7), version juli 2007, www.krav.se

⁶ www.debio.no

⁷ KOM/2002/0511 slutlig

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2009-10-23	SIDOR	9 (9)
	MOTIV	UPPHANDLINGSKRITERIER FÖR FISK			

Fr.o.m. den 1 januari 2009 finns EU-gemensamma regler för vattenbruk inom den ekologiska produktionen. Förordning 834/2007/EG reglerar ekologisk produktion och artikel 15 innehåller specifika bestämmelser för vattenbruk). Anläggning av vattenbruk är i regel tillståndspliktigt inom respektive land och innefattar bl.a. inlämnande av statistik.

GLOBAL GAP har också en standard för vattenbruk (Aquaculture Base). Målet är att säkerställa "bästa praxis" genom att reducera risker avseende på livsmedelssäkerhet och att främja att produktion sker på miljömässigt bra sätt enligt överenskomna metoder världen över.

Världsnaturfonden, WWF, bedriver ett aktivt internationellt arbete som bl.a. innebär att WWF genomför s.k. intressentdialoger kallade "Aquaculture dialogues" med inriktning på miljöanpassad odling av arter som pangasius, tilapia, öring m.m.⁸ Detta pågående arbete leder till regler för hållbar produktion men huruvida detta leder till externt kontrollerade certifieringssystem är inte klarlagt. Om så är fallet bör öppning finnas för att anbudsgivaren ska kunna offerera detta efter hand som det finns marknadstillgång om efterfrågan finns. Skrivs färdigt under veckan. Det är viktigt att följa utvecklingen och stödja framväxten av hållbart nationellt och internationellt vattenbruk.

⁸ www.wwf.se